

Slovenski dom

Štev. 213.

V Ljubljani, v torek, 16. septembra 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Zmagovit pohod nemških čet Italijanski ekspedicijski zbor se udeležuje bojov na levem bregu Dnjepra

Hitlerjev glavni stan, 16. sept. Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo včeraj o bojih na vzhodu naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodu so velike napadalne operacije v uspešnem napredovanju. Obkolitev Petrograda je bila v žilavem boju za pred kratkim zgrajene utrdbe še bolj zožena. Ponovni sovjetski protinapadi, ki so jih podpirali težki tanki, so se zlomili.

Vzhodno bojišče, 16. sept. s. Posebni dopisnik agencije Stefani prikazuje splošni položaj na vzhodnem bojišču takole:

Pri Murmanskju je poveljnik nemških sil general Dietl začel operacije v obsežnem predelu proti železniški progi, ki drži v Petrograd.

Okoli Petrograda je delovanje oblegovanih sil vedno bolj živahno in se vzporeja z nepretrganimi razbijalnimi akcijami topništva in težkih letalskih oddelkov ter s prodiralnimi akcijami napadalnih skupin.

Jugovzhodno od Petrograda nemške sile z uspehom nastopajo zoper važne cilje.

Na osrednjem predelu se operacije razvijajo ugodno.

Bolj proti jugu so Budjenijeve vojske stisnjene med Dnjeprom, Doncem in Donom. Teži jih pritisk od severa in skušajo s krvavimi akcijami onemogočiti napredovanje zavezniških sil. Tudi na tem, čez vse važnem predelu, potekajo boji, ki dajo vnaprej sklepati na sijajne uspehe.

Na spodnjem Dnjepru skušajo Budjenijevi oddelki, razporejeni po levem bregu reke, s krajevnimi akcijami dobiti v kleščah nemške sile, toda usoda teh oddelkov je že zapečaten.

Pri Odesi pa nemško-romunski oddelki ne prestopajo uspehe med trdnjavami in okopi v varstvenem predelu obleganega mesta.

Vzhodno bojišče, 16. sept. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Na vsem vzhodnem bojišču od Murmanska do izliva Dnjepra v Črno morje potekajo ugodne operacije. Zadnje zagrizene sovjetske protiofenzive so zastale v blatu močvirij vzhodno od Ilmenskega jezera. Sovjetsko poveljstvo je zbralo močnejše sile na osrednjem predelu, kjer se boji največjega in najresnejšega poraza.

Altre vittoriose azioni d'assalto nell'Africa Orientale

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 15 settembre il seguente bollettino di guerra no. 468:

Nell'Africa settentrionale sul fronte di Tobruk azioni locali delle fanterie ed attività delle artiglierie dell'Asse. L'avversario ha subito perdite ed ha lasciato prigionieri nelle nostre mani. Velicoli italiani e germanici hanno bombardato la piazza.

Il nemico ha lanciato bombe su Tripoli e Bengasi, qualche edificio civile danneggiato ed alcune abitazioni indigene distrutte. La difesa C. A. di Bengasi ha abbattuto un apparecchio.

In Africa Orientale l'aviazione inglese moltiplica le sue azioni di bombardamento e mitragliamento delle nostre posizioni avanzate. Nel settore di Uolehefit la nostra artiglieria ha colpito numerosi automezzi nemici trasportanti rinforzi di truppe.

za. Od zavzetja Schlüsselburga poteka nova velika bitka na vzhodnem bojišču. Da bi jo zavrljo, je sovjetsko vrhovno poveljstvo najprej poskusilo veliko razbremenjevalno akcijo na predelu, kjer je bila že uničena ena Timošenkova armada. Tudi včeraj se je akcija tam nadaljevala. Gre za načrtno uničevanje mogočnih Timošenkovi in Vorosilovihih armad, ki so nastopale na tem predelu.

Tecnici Italiani a Vienna

Vienna, 16. E' giunto a Vienna un gruppo di 60 tecnici italiani che hanno partecipato ai primi tre corsi di preparazione alla carriera industriale organizzata dall'IRI. Il gruppo, che è accompagnato da alcuni dirigenti dell'IRI e di aziende industriali italiane, è stato ricevuto nella casa della Tecnica da alcune personalità dell'associazione dei tecnici tedeschi per una seduta con cui si è inaugurato l'ampio viaggio di studi in Germania. Nel pomeriggio, i tecnici italiani si sono recati al museo tecnico di Vienna e nei prossimi giorni visiteranno altri principali istituti scientifici della città. Da Vienna si recheranno a Berlino, Jena, Norimberga, e Monaco, dove è prevista la visita ad istituti scientifici, organizzazioni professionali e scuola di preparazione e perfezionamento dei tecnici tedeschi.

Vesti 16. settembre

»Od pohoda na Rim do pohoda na Moskvu« je bil naslov predavanja, ki ga je v Italijanskem domu brazilske prestolnice imel odposlanec za tisk pri tamošnjem italijanskem poslanstvu.

Ves romunski tisk prinaša spominske članke in slike o nemškem generalnem polkovniku von Schobertu, ki je 12. septembra padel na vzhodnem bojišču.

Ker londonski radio neprenehoma hujša na atentate proti raznim voditeljem držav, ki sodelujejo v sedanji vojni z Italijo in Nemčijo, zlasti zoper romunskega maršala Antonescu, je to dokaz, da je Anglija zdaj v obupnem položaju, da je odvrgla krinko in da hoče zdaj kar javno uporabljati nasilje, pred katerim se morajo zgrazati vsi omikani narodi, piše »Popolo di Roma«.

Angleški minister za Indijo je včeraj povedal, da je od 1. julija letos bilo iz političnih razlogov zaprtih čez 10.000 Indijcev, med njimi več bivših indijskih ministrov in poslancev.

Bolgarski pravosodni minister Mikakov je včeraj imel govor, v katerem je poudarjal, kako obsežne naloge čakajo veliko Bolgarijo danes. Bolgarski sodniki morajo v osvobodene pokrajine nesti nepodkupljivi duh bolgarske pravičnosti.

Madžarski minister za preskrbo Laky je odstopil. Na njegovo mesto je bil imenovan general Bengyel, do sedaj namestnik ministra za državno obrambo.

Vlada Združenih držav privzema vedno večjo splošno diktatorsko oblast pod pretexto, da je treba pospeševati dobavo vojnega blaga. Po novem vladnem ukrepu ne bo odslej nobeno podjetje moglo odkloniti naročil vojnih potrebščin. Razen tega si je vladni urad za nadzorstvo nad izdelavo, prilastil tudi pravico, da v vseh industrijskih podjetjih lahko ugotavlja, če se izpolnjujejo določila glede vojnega blaga in njegove izdelave.

Zastopnik španskega mornariškega ministrstva je sporočil listom, da ima Španija zdaj v delu za 100.000 ton trgovskih ladij, v glavnem parnikov za prevoz petroleja in bencina.

Predsednik kanadske vlade King je po poročilu finskega lista »Uusi Suomie« v Londonu izjavil, da je dosedanja ameriška vojna pomoč za Anglijo bila premajhna. Združene države je treba v vojno prisiliti, naj velja, kar hoče, zakaj Anglija sama brez vse ameriške pomoči ne bi mogla dalje.

Vrhovni poveljnik nemškega letalstva maršal Goering je hotel osebno odlikovati znanega polkovnika Moeldersa, ko je njegov lovski oddelek zbil 2000. nasprotno letalo. Poslal je polkovniku lastnoročno pismo s čestitkami in z zahvalo.

Zena predsednika Roosevelta je bila imenovana za podpoveljnika civilne obrambe v Združenih državah. Nemški tisk se norčuje iz tega imenovanja ter daje Rooseveltovi ženi med drugim tudi ime »prostovoljka številka 1«.

Roosevelt pomeni smrtno nevarnost za mir, pravi berlinski dnevnik »Zwölf Uhr Blatte«, ko razpravlja o zadnjem govoru ameriškega predsednika.

Mnogo Arabcev so prijeli britanske vojaške oblasti v Beirlehu in okoliških vaseh. Arabetje so zaradi tega, ker so pred nekaj dnevi našli ustreljenega nekega britanskega policijskega častnika.

Dve švedski letali sta se zadnje dni ponesrečili pri vajah protiletalskega topništva. Prvo letalo je zažela granata v motor, posadka se je rešila, drugo letalo pa je treščilo neposredno po odletu na tla in se je popolnoma razbilo.

Zaradi silne nevihte je strmoglavilo ameriško vojaško letalo na tla in se popolnoma razbilo. Oba pilota sta izgubila življenje.

Japonsko ministrstvo za vzgojo bo ustanovilo narodno organizacijo vojaškega značaja za študente japonskih univerz.

Turško vznemirjenje zaradi zbiranj sovjetske in angleške vojske

Sofija, 16. sept. s. Po novicah iz turških političnih krogov je tam vzbudilo neljub vtis dejstvo, da so Sovjeti začeli zbirati svoje oddelke na perzijsko-turški meji in pa da so bila izvedena premikanja angleške vojske v Siriji in v Iraku.

Danes bo imela sejo velika turška narodna skupščina. Domnevajo, da vlada ne bo dala nobene izjave o zunanji politiki in da bo vsa seja posvečena obravnavanju vprašanj, ki se tičejo notranjega reda.

Zopet zmagovite akcije na bojiščih v Vzhodni Afriki

Vojno poročilo št. 468. pravi:

Severna Afrika: Na bojišču pri Tobruku krajevni napadi pehote in delovanje topništva Osi.

Sovražnik je imel izgube in je pustil ujetnike v naših rokah.

Italijanska in nemška letala so bombardirala trdnjavo.

Sovražnik je metal bombe na Tripolis in na Benghazi. Nekaj poslopij je bilo poškodovanih in nekaj stanovanj domačinov razrušenih. Protiletalsko topništvo v Benghaziju je sestrelilo eno letalo.

Vzhodna Afrika: Angleško letalstvo povečuje svoje letalske napade in obšipava z ognjem iz strojnica naše prednje postojanke.

V odseku pri Uolsefitu je naše topništvo zadelo mnogo avtomobilskih sovražnih vozil, ki so vozila čete za okrepitev.

V odseku pri jezeru Tana je naša kolona pod poveljstvom podpolkovnika Giulia de Siva izvedla globok napad in je pri tem prisilila k premikanju velike sovražne sile.

Zaradi izredno srditih bojov se je sovražnik moral umakniti z velikimi izgubami. Naše čete so dokazale običajno junaštvo in napadalnega duha. Zlasti sta se odlikovala 14. skupina konjeniškega oddelka in 3. bataljon Galiano, ki sta s ponovnimi napadi in protinapadi izstila, da se je sovražnik moral razprsnj umakniti.

sijo. Navzile vsem zanikanjem finske vlade se te govornice nezadržno širijo naprej. Cilj, katerega zasleduje ta propaganda, je jasen, je nadaljeval minister Tanner, cilj je namreč strelje protiboljševiške fronte, da bi se na ta način izboljšal vojaški položaj Sovjetske Rusije tako pri Petrogradu kakor tudi ob železnici proti Murmanskju. Seveda so vse te govornice popolnoma neutemeljene. Niti s strani finske vlade niti s strani finskega naroda ni prišla nobena pobuda za sklenitev ločenega mira. Postavlja se sedaj tudi vprašanje, s kom naj bi sklepali mir ali premirje? Mi nikakor ne moremo zaupati nikomur od sedanjih vladarjev v Kremlju, ki so bili doslej potepali vse pogodbe. Razven tega, je rekel Tanner, je izven dvoma, da bo Sovjetska Rusija izgubila vojno proti Nemčiji. Tako bi bila vsaka sklenitev miru že sama po sebi ničeva. Jasno je, je pristavil Tanner, da je v polnem zamahu vojne nemogoče dajati sovražniku podatke. Ali bomo obstali ali pa bomo korakali naprej? Do kje? To bi bila za sovražnika dragocena strateška informacija. Naši cilji so jasno določeni. Vsi smo si enega mišljenja, kaj pomeni ta vojna za Finsko. Ta vojna z Rusijo je obrambna vojna, s katero si bomo zavarovali meje, da bo ob njih vladal dolgotrajen mir. Vse, kar je potrebno za doseg tega cilja, je treba storiti.

Premišljen dejanski poseg USA v vojno — Od danes bo ameriška vojna mornarica varovala prevoze vojnega blaga za Anglijo

Washington, 16. sept. s. Ameriški mornariški minister Knox je sredi sporočil, da bodo od danes naprej pomorske sile Združenih držav varovale vse pošiljke, ki gredo iz Amerike po določilih zakona o posejanju vojnih potrebščin. Ameriška vojna mornarica bo spremljala ladje, ki vozijo vojno blago v Anglijo, na pomorski poti od Severne Amerike pa do Islandije. Minister je povedal, da bo ameriško vojno brodovje z vsemi svojimi možnostmi varovalo ladje, ki vozijo blago po določilih omenjenega zakona, naj plovejo te ladje pod katerokoli zastavo. Minister v svojih izjavah ni uporabljal besede »konvoj«.

Finska hoče svoje meje, zavarovane in trdne

Minister Tanner odločno zavrača govornice, da misli Finska skleniti ločen mir s sovražnikom

Helsinki, 16. sept. s. Finski trgovinski minister Tanner je imel v Waasa dolg govor o položaju finske v sedanji vojni in je zavrnil vse govornice, ki so se razširile v tujini, da misli finska skleniti ločen mir. »V nekaj manj kot 25 letih je morala Finska za svojo svobodo in neodvisnost bojevati tri izredno težke vojne,« je rekel med drugim minister Tanner. »Prva teh treh vojn je bila potrebna za doseg neodvisnosti, druga za obrambo dosežene svobode pred sovražnim boljševiškim napadom, tretja pa za odstranitev vojnih krivic in za ugotovitev trdnih temeljev bodočnosti. V dolgi zimski vojni, ki je trajala 105 dni se je morala slabo oborožena in nepravilna Finska umakniti. Ko danes govorimo o sedanji vojni, je treba vedeti, kako ogromna vojna sila se je stalno zbirala na mejah finskega naroda. Moskovski mir je sovražnik izrabljal za vedno močnejši pritisk v notranjost in za spletke, s katerimi je pripravljali nov napad. V vsakem primeru pa tudi Finska sprčo položaja ni držala proti roku. Ko se je Nemčija odločila za borbo proti boljševizmu in se obrnila tudi na Finsko, nam ni preostajalo drugo, kot da smo se lotili orožja v svojo obrambo. V tem pogledu med finskim ljudstvom ni bilo nobenih razlik.«

Minister Tanner je začel nato razpravljati o imperialističnem napadu Sovjetske zveze, ki je tedaj, ko je bila Nemčija zaposlena na zapadu, zasedla del Poljske, baltične države, Besarabijo in končno po neizjavni vojni tudi dele Finske. Nadalje je minister Tanner podal pregled spremenjenega položaja tako imenovanih demokracij in njihovega stališča do Finske in zatrdil, da Finska na noben način ni spremenila svojega stališča po zimski vojni. Sovjetska zveza je ostala ista barbarska država, čeprav se danes postavlja kot neke vrste zaščitnica evrope in kot pokroviteljica demokracije.

Ves sedanji svet se je močno spremenil. Nemčija je sedaj nasprotnik boljševizma, Anglija in Združene države pa sta priskočili boljševikom na pomoč. Sedaj poskušajo vmešavati se v vodstvo finske vojske. Ze dva tedna se širi na zahodu velika propaganda proti Finski po radiu in časopisu in se objavljajo neresnične vesti, po katerih naj bi Finska že utrpela veliko škodo in izgube v sedanji vojni. Njeno ljudstvo bi po teh propagandnih govorih že bilo isto vojne. Dalje govore, da se na Finskem nahaja velika mirovna struja, ki zahteva sklenitev miru s Sovjetsko Ru-

Ribniški dolini gozdno drevesnico!

Gozdnemu gospodarstvu se je pri nas kljub temu, da leži velik odstotek slovenske zemlje pod gozdom in da živi tisoče slovenskih družin od dohodkov teh prirodnih bogastev naše zemlje, posvečalo vse premalo pozornosti. Po svetovni vojni so naše gozdove redčili, in lahko rečemo, mnoge kar opustošili. V mnogih predelih, kjer so stoletja šumeli temni in bogati gozdovi, so se pokazala »rebra«. Šele zadnja leta so postale oblasti pozorne na nepravilnosti, ki bi naše gozdno gospodarstvo v par desetletjih popolnoma uničile, če bi oblast ne razdala uredb in ukrepov, s katerimi naj bi uravnala izkoriščanje gozdov s potrebami prebivalstva in izvoza lesa na svetovni trg na eni strani, na drugi strani pa skrbela, da bi lastniki gozdov pogostili posekane predele. Vedeti je namreč treba, da raste les v gozdu od 60 do 100 let in tudi več, preden dozori in je uporaben.

V katerem času in kdaj les dozori, oziroma je goden za sekanje, zavisi v prvi vrsti od gozdnih tal, lege in podnebja. Vse to je v najbližji ribniški okolici različno. V ribniški okolici imamo dva glavna gozdna predela: Veliko in Malo goro. Na obeh teh gozdnih predelih rastejo iglavci in listovci.

Če pogledamo malo po gozdovih, najbolje vi-

dimo, kje in kaj bi se dalo zboljšati v gozdovih. Med drevjem so velike jase, deloma zaraščene z gozdom travo ali zeljo, od katere ima posestnik prav malo koristi. Sicer je res, da rabijo kmetije stelne, kakor tudi krmo za živino, toda za stelne bi bili potrebni gozdovi posebne lege in zasajeni z drevjem, ki da dovolj listja, vse ostale jase pa bi se morale pogozditi.

Ker potreba po lesu iz dneva v dan raste in bo vedno večja, zato je nujno, da se vsak gozdni posestnik takoj vsestransko pobriga, kako bo povečal donos lastnega gozda. Pravilno zasajen in negovan gozd daje koristi že po 15 letih, in sicer na ta način, da se iz njega dobivajo drva, prekle in hmeljke, pri poznejšem tischenju pa pri listovcih drva, pri iglavcih pa razni drogovi, ki so deloma primerni za tesanje. Da bi pa tukajšnji posestniki lažje prišli do sadik, je na vsak način potrebno, da se poleg gozdne drevesnice v Kovečju, kjer goje skoraj same iglavce, ustvari gozdna drevesnica v bližini Ribnice, kjer naj bi gojili poleg iglavcev tudi primerno množico vseh tu rastočih listovcev. To akcijo bo prav gotovo podprla tudi oblast in določila za oskrbovanje te prepotrebne drevesnice gozdnega strokovnjaka, ki naj bi bil ljudstvu v pouk in pomoč!

Razpis študijskih podpor za slovenske medicince v Padovi

Razpisanih je 10 študijskih podpor po 1000 lir letno za sloven. študente, arijskega pokolenja, pristojne v novo Ljubljansko pokrajino, ki se bodo vpisali v študijskem letu 1941-42 na medicinsko fakulteto Kr. univerze v Padovi.

Za podelitev teh podpor bodo merodajni doseženi študijski uspehi in gnotni položaj prosilca ter njegove družine.

Reflektanti morajo predložiti sekretariatu Kr. univerze v Padovi do 31. oktobra 1941 (ob 12. uri) svoje neoklopane prošnje, naslovljene na gosp. rektorja označene univerze, opremljene z naslednjimi listinami:

a) Sprjevala o doslej opravljenih izpitih na medicinski fakulteti Kdor se vpisuje prvič na medicinsko fakulteto, predloži zrelostno sprjevala. b) Potrdilo pristojnega občinskega urada, da je prosilec Slovenec in da je pristojen v eno izmed občin Ljubljanske pokrajine.

c) Izkaz o gnotnem položaju prosilca in vseh rodbinskih članov z navedbo prepišanih davščin. (Imovinski izkaz, potrjen od občine, sodišča in davčne uprave.)

Predložiti naj se tudi vse druge listine, ki osvetljujejo prošnje.

V prošnji mora prosilec pod svojo odgovornostjo navesti, da ni židovskega porekla in označiti naslov svoje družine, kakor tudi svoj naslov v Padovi.

Prošnje, ki bodo vložene po določenem roku ali, ki ne bodo opremljene s prepišanimi prilogami, ne bodo vzete v pretra. Listine, izstavljene v slovenskem jeziku, morajo biti prevedene v italijansko. Izvirniki, prepisi in prevodi morajo biti overljeni od Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino.

Študijske podpore se bodo izplačevale v dveh enakih obrokih. Prvi obrok prejme slušatelj takoj po pravilno izvršenem vpisu na medicinski fakulteti v Padovi, drugega pa tekom meseca februarja, pri čemer mora kandidat dokazati, da je redno obiskoval predavanja in da je prejel in skriptejske podpise.

Študijska podpora bo odvzeta onim, ki ne bi marljivo obiskovali predavanj, ki bi bili disciplinsko kaznovani ali ki bi odšli na kako drugo univerzo.

Rektor: Carlo Anti, l. r.

Iz Cerkniške doline

Kdor hitro da, dvakrat da. V Cerknici se je ustanovilo društvo Rdečega križa z nalogo, da v dneh, ko mnogi trpe pomanjkanje, prispeva svoj delež. Dolžnost nas vseh je, da bratom pomagamo. Odbor RK se v gornjem smislu obrača na prebivalstvo, da pomaga s tem, da se vpiše v društvo kot redni ali podporni člani. Zeleti pa je, da izkaze prebivalstvo svoj pomoč tudi z izrednimi prispevki. Imena dobrotnikov bodo objavljena tudi v časopisu. Te dni bodo odposlanci RK obiskovali ljudi po hišah in pobirali članarino, kakor tudi darove. Upamo in želimo, da se bo dobro prebivalstvo cerkniške občine zavedalo svoje narodne in krščanske dolžnosti in pomagalo pomoči najbolj potrebnim.

Obdelujte čim več zemlje! Občinska uprava je izdala poziv, naj ljudje obdelujejo, tako že v jeseni, kakor tudi spomladi čim več zemlje. Za vse tiste, ki tega ne bi storili, so predvidene kazni. Zemlja pa se jim bo vzela in dala v obdelavo tistim, ki je nimajo. Sicer pa je v interesu ljudstva samega, da se ravna po nasvetih, ki jih izdajajo oblasti.

Brezposelnim na znanje. Pri delih za Dolenjo vasjo je že sedaj zaposlenih precejšnje število ljudi. Celo nekaj študentov pridno koplje in odvaža, da si bodo še zadnji čas pripravili malo »zalogo«. Toda potrebno je še večje število moči. Kdor hoče, naj se javi. Seveda pridejo najprej v poštev brezposelni iz domačih krajev. Prijave sprejema nadzornik del iz Dolenje vasi.

Dobra sadna letina. Tudi pri nas je letos sadje prav lepo obrodilo. Bolj kot pa v dolini, je sadje polno po hribih. Predvsem so lepo naredila jabolka, medtem ko češnje in sliv ni bilo. Ljudje si bodo nasušili za zimsko lahko precej krhljavi ali kakor jim pravimo pri nas »šunkurci«.

Naročite »Slovenec« kolektor. Vsi, ki namestavajo letos naročiti »Slovenec« kolektor, ki bo prav letos poln zanimivega in poučnega čtiva, to lahko store pri obeh cerkniških kaplanih. Z naročili pohitite in pridobite še drugih!

padli poročniški krči in le malo je manjkalo, da novorojenček ni na vlaku zagledal belega dne. Ob prihodu vlaka v Novo mesto so Groznikovo takoj odpeljali v bolnišnico, kjer je takoj ob prihodu povila zdravega dečka.

Nesreča. V Brsljuno je doma na stopnicah 65 letna Marija Turkova tako nesrečno padla, da si je zlomila nogo. Sedaj jo zdravijo v novomeški ženski bolnišnici.

Nova policijska ura. Z najnovejšo odredbo Visokega Komisarija je policijska ura za novomeške gostinske lokale določena na pol deveto uro zvečer. Na cesti se smejo ljudje muditi do pol desetih. Za kretanje po cestah po tej uri je treba imeti posebno dovoljenje.

SK Elan : SK Ribnica 4 : 1

Ribnica, 15. septembra.

V nedeljo je bila v Ribnici, na igrišču SK Ribnice revanšna, prijateljska nogometna tekma med dom. moštvom SK Ribnice in moštvom SK Elana iz Novega mesta. Vreme je bilo ugodno in na igrišču se je zbralo zadovoljivo število gledalcev, ki so bili z igro domačega moštva zelo zadovoljni.

V začetku tekme prav do odnosa so bili domači v popolni premoči, kajti bili so tehnično mnogo boljši od gostov, ki pa so fizično neprimerno močnejši od mladih Ribničanov in temu primerno se je tudi razvijala igra. Zoga je bila stalno pred vrati gostov in kljub mnogemu streljanju je vedno zgrešila cilj. Že pred koncem polčasa pa pod levemu krilu Krizman, ta lepo prenese v sredino, sredina predloži desnemu krilu Pirkerju, ta pa z lepim udarcem zabije gol. 1:0, toda ne za dolgo! Gostje pritisnejo, vratar domačih naredi prevelik izpad in že je 1:1 in tako ostane do odnosa. Po odmoru so domači zamenjali nekaj mest in takoj so se pokazale slabe strani tega. Zbrizaj, ki je glavna opora domačih kot srednji krilec je šel v napad in gostje so potem imeli veliko lažje delo pred vrati domačih, saj so v razmeroma kratkem času zabili 3 gole od teh 2 zelo lepa in neubranljiva. Rezultat je ostal do konca neizpremenjen, kljub temu, da so domači bili vse do konca zelo pridni. Posebno so se izkazali vratar Jakin, srednji krilec Zbrizaj, srednji napadalec Petelin in novo krilo Krizman, ki je talent, toda zaradi pomanjkljivega treninga se ni izkazal v hitrosti. Zelo marljiv pa je bil tudi Čotič Jože na levem krilu.

Gostje niso pokazali posebnega znanja kot pravi Dolenjske in za leto dni, da se moštvo SK Ribnice do dobre uigra, za kar bo potrebno še precej treninga, bodo nasprotniki že morali računati z njimi kot z zelo resnim nasprotnikom. Seveda pa apeliramo tudi na Ribničane, da SK Ribnico tudi finančno podpro, kar ne bi bila nikakršna žrtev za marsikatero bogatega Ribničana.

Športni drobiž

SK Planina: Od 15. septembra t. l. dalje je dovoljen vstop na Stadion v ponedeljek, sredo, petek (ob popoldnevih), v nedeljo dopoldne le članom (seniorjem in juniorjem) ter novincem, v torek, četrtek, soboto pa le članicam (seniorkam in juniorkam) ter novinkam!

SLAZ (službeno): Pozivamo seniorje in juniorje, seniorke in juniorke, da pridejo v sredo ob 3. popoldne na igrišče v Tivoli, kjer se prične lahko-atletski tečaj, ki bo trajal do nedelje. Vodil ga bo dopoldne in popoldne trener g. Cuznar. Atletinje naj prinesejo s seboj opremo. Tečaj je strogo obvezen.

Termini za mednarodna srečanja na zelenem polju. 14. t. m. se bosta srečali nogometni reprezentanci Švedske in Danske v Stockholmu. 5. oktobra bosta odigrali tekmo Švedski in Nemčiji v Stockholmu. Finska in Nemčija se bosta srečali v Helsinkih prav tako 5. oktobra. 19. oktobra se bosta srečali reprezentanci Švedske in Danske v Kopenhagenu. 9. ali 16. novembra pa nemško in dansko državno moštvo v Berlinu.

Vse dunajsko športno občinstvo se živo zanima za nedeljsko srečanje med Berlinom in Dunajem. To bo že 33. srečanje med obema mestoma. Tekma bo odigrana na Dunaju. Istega dne bosta obe medmestni drugi garnituri odigrali tekmo v Berlinu. Tudi v Berlinu vlada veliko zanimanje.

13. in 14. bo prvo izvedeno hrvaško državno lahkoatletsko prvenstvo. Kapor počajo časopisi, se je za prvenstvo prijavilo že mnogo atletov. Tekmovanje bo v Zagrebu.

V treh vrstah...

Zadnji petek so bili v Celovcu zaprisenehi bivši jugoslovanski orožniki in policijski uradniki. Zapisega je bila prebrana v slovenščini in nemščini. Po zaprisegi so bili nekdanji varnostni organi takoj uvrščeni v nemško varnostno službo.

Nov most grade v Radovljici namesto starega lesenega.

V Radovljici so bili te dni zbrani vsi okoliški gasilci, ki so imeli celodnevno vajo z namenom, da bi se priučili nemškemu poveljevanju.

Med Jesenicami in Javornikom so pričeli urejati savski tok, ker je bila tod Sava že nekaterim vsem nevarna.

Tudi v Mariboru bo v kratkem začetek nove gledališke sezone. Na sporedu bo opera »Fidelio«.

V Mariboru je umrl najstarejši mešan. Bil je to dr. Jožef Urbacek. Pokojnik je deloval v Mariboru kot zdravnik in je deloval v nemških društvih. Dosegel je starost 102 leti.

Na vseh mariborskih učnih zavodih se je že začel pouk.

V Kamniku je bil te dni zbor funkcionarjev Koroške ljudske zveze. Na zborovanje je prišlo 150 delegatov. Enak zbor je bil tudi v Podgorici. Na obo zborovanja so prišle tudi ženske, ki imajo nalogo širiti pokret zveze tudi med gorenjskim žensstvom.

V Celju je bil preteklo nedeljo tečaj za žensko pomožno službo. Vadiateljica tečaja je v svojem predavanju povedala, kako more žena služiti narodu.

Novo mesto

Odlično uspel cerkveni koncert. V petek zvečer se je v kapiteljski cerkvi vršil cerkveni koncert, ki sta ga pod taktirko skladatelja M. Tomca priredila pevstva zbora kapiteljske in frančiš. cerkve. Koncert, katerega čisti dobiček je bil namenjen dobrodelnim namenom tukajšnjega Rdečega križa, so med drugim posetili divizijski general F. Romero, okrajni politični komisar dr. Groselli s soprogo, policijski komisar Chiuzezzin, mil. g. prošt Čerin, mestni župan dr. Polensek, predsednik okrožnega sodišča dr. Barle, ravnatelj gimnazije Dolenc, ravnatelj kmetijske šole na Grmu inž. Abec, mnogi drugi predstavniki uradov in častniki tukajšnje garnizije. Zbor, solistov in orkester so dovršeno izvedli koncertni program, ki je obsegel dela M. Tomca, Gruberja, Gallus-Petelina, Francka, Hladnika, Sattnerja, Premrla, Wagnerja in Kimovca. Zlasti sta vplivala odlično sopranistka in naš orgelski mojster prof. Tomc. Žal je treba poudariti, da je bila udeležba na koncertu zelo pičila, česar tistim Novomeščanom, ki jim gnotne razmere dopuščajo udeležbo pri kulturnih prireditvah, vsekakor ni moglo odpušiti. Zavedati bi se ti prizadeti morali, da zlasti današnji časi niso taki, da bi se smeli napajati le ob narodovih gospodarskih, ampak tudi ob njegovih kulturnih virih. Ker pa je koncert imel dobrodelni namen, se dolžni, ki so se koncertu odtegnili, in ker se sicer tudi drugih kulturnih prireditev ne udeležujejo, niso pregrešili le proti našemu kulturnemu življenju, ampak so se odtegnili tudi svoji socialni dolžnosti.

Malo je manjkalo, da ni štokljia obiskala novomeški vlak. V petek dopoldne se je žena posestnika Marija Groznik iz Poljan pri Višnji gori z vlakom peljala proti Novemu mestu, kjer je nameravala v žensko bolnišnico na porod. Na vožnji proti Novemu mestu so jo po-

lenovim trebuhom. Z drugo vrvjo je bil oмотan okoli prsi in privezan k rogovju. Bil je gologlav in ves skušan in divje je gledal.

Opat se je odkril in rekel grofu: »Izvedel sem, da ste nekoga kristjana trdo, da nečloveško obsodili. Že pred dnem sem se odpravil od doma, da bi prošil za nesrečnega. Moral sem napraviti velik ovinek, ker se močvirje Vrbskega jezera širi vedno niže in se mu človek ne sme bliziti, odkar se drži v njem veliki zmaj. Sicer bi bil že prej prišel. No, pa sem, hvala Bogu, prispel le še za časa!«

»In če bi bili pred tremi dnevi prišli, preden sem izrekel obsodbo, bi bile vse vaše besede, kakor zdaj, zaman!« ga je grof trdo zavrnil.

»Pomislite, gospod grof, da imate sodno oblast od cesarja in cesar od Boga. Tudi vi boste morali stati nekoč pred večnim Sodnikom! Bodite usmiljeni, da boste kdaj usmiljenje dosegli! Omilite mu grozovito kazen!« je bil tudi opat odločen.

»Prisodil sem mu kazen, ki jo je zaslužil!«

»Moj Bog,« je vzdihnil opat, »če bi mi vsi dobili, kar smo zaslužili, in ne bi smeli upati na božjo usmiljenost, kdo bi mogel le eno noč mirno spat! Prav to je najlepši biser v kroni, to je najdragocenejši dar, s katerim je osrečil Bog kralje in njihove namestnike, da morejo koga pomilostiti.«

»Ne motite me več, vem že sam, kaj je moja naloga! Vršite tudi vi svojo! Moji starši so izdali cerkve, a kje so duhovniki? Zdaj uredite s tem človekom, kar je ob zadnji uri potrebno, to je vaše opravilo!« je bil grof strupen.

»Pri sveti Rešnji krvi Kristusovi vas še enkrat prosim!« je vztrajal opat.

»Nehajte, da ne zbesnim!« ga je zavrnil grof. »Toliko časa vam dam, da bi štel do petdeset, potem spustimo jelena!«

»Moj Bog, vsaj toliko počakajte, da nemoteno izpovem nesrečnega!« je še prošil opat in se približal Blagoši.

Vse je bilo tiho, dokler ni dal opat nesrečnemu obsojencu

Najstarejše ljubljanske cerkvene orgle

Ljubljana, 16. sept. Morda vas bo zanimalo, kdaj je Ljubljana dobila prve orgle in kakšno vlogo so imele. Viri, kar se tega tiče, so zelo skopi. Ko Valvasor našteva in opisuje 13 ljubljanskih cerkev, nikjer ne omenja med notranjo cerkveno opravo tudi orgel. Imamo pa nekaj virov, iz katerih izvemo, da so nekatere ljubljanske cerkve tedaj že imele svoje orgle. Znano je, da so imeli najprej po svetu le majhne orgle, pozneje pa vedno večje. Posebno menihi so se zelo trudili, da bi imeli v svojih cerkvah čim boljše orgle, za katerih izpopolnitev so se zelo trudili.

V naše mesto so prišli redovniki razmeroma kasno in je le težko trditi, da bi oni seznanili Slovence z orglami. Dokazano je, da je dal postaviti stolne orgle prvi ljubljanski škof Sigismund pl. Lamberg (1463—1488). To so prve orgle, ki so v Ljubljani zgodovinsko dokazane. Orgle so imele v stolnici 7 registrov; bile so torej zelo majhne, ki v veliki cerkveni zgradbi skoraj nič niso pomenile.

V Ljubljani so imele za vladikovanja škofa Tomaža Hrena (1598-1630) orgle že skoraj vse ljubljanske cerkve. To dokazuje veliko prizadevanje škofa Hrena za »olepšanje cerkva in sijaj liturgije. Dalje nam je znano tudi, da je dal okrog leta 1610 postaviti v gornjegrajsko cerkev dragocene orgle. In če je skrbel za zunanje cerkve tako, potem ni nič manj tudi za ljubljanske. V tem času so dobile orgle razen že omenjenih stolnice in cerkve sv. Elizabete še naslednje ljubljanske cerkve:

Cerkev sv. Jakoba jih je dobila l. 1600. Čez 16 let jih je dobila nove, a leta 1626 spet nove. — Frančiškanska cerkev je dobila prve orgle leta 1621. — Za križevniško cerkev datum ni določen, vemo pa, da je bil pri cerkvi organist, torej so morali imeti tudi orgle. — Cerkev pri sv. Petru je bila tudi vprav v tem času temeljito prenovljena in je gotovo, da so ji dali tudi nove orgle.

Da pa orgle tedaj res še niso imele posebnih važnih nalog, razberemo razen iz dejstva, da se le redkokdaj omenjajo, tudi še iz učnega načrta, šenklaške šole, ki je obstajala nekako od l. 1418 do 1694. in ki je bil njen namen »biti nekakšno semenišče za figurarno in koralno petje«. Učitelji so bili obenem organisti, a kakor se da iz raznih dejstev ugotoviti, so imeli z orglami le bolj malo opravka. Tedanji organisti so po večini vodili le bolj petje, orgle pa so bile le bolj za pripomoček (za intoniranje) ali za kaj podobnega. Sicer pa skladbe v srednjem in v začetku novega veka niso nujno zahvale orgel.

Da so bile v ljubljanskih cerkvah orgle razmeroma že zgodaj, nam končno da misliti tudi dejstvo, da imamo že l. 1649. v Ljubljani domačega orglarskega mojstra. Bil je Tomo Krek, ki je l. 1649. postavil še zdaj stoječe orgle v znameniti cerkvi v Cngrobu. Če je bil Krek pri nas prvi orglarski mojster, ni znano. Verjetno je, da so bili pred njim še drugi.

Leta 1680. je napravil Ivan Faller, tudi ljubljanski mešan in orglarski mojster, orgle za kamniško podružnico sv. Primoža. Prištevati jih je k najbolj zanimivim godalom na Kranjskem, ne samo po častljivi starosti, ampak tudi po ubranosti. Da je bil Faller odličen mojster, naj pove dejstvo, da ga je v Zagreb poklical tudi zagrebški škof Mikulič, da je prenovil in povečal stolne orgle.

Če so bili torej v Ljubljani mojstri, ki so umeli delati orgle, je to dokaz, da je bil ta instrument že dobro znan, da so ga imele že vse župnijske cerkve, ponekod pa tudi že podružnice. Prav gotovo pa je, da so ga imele tedaj že vse ljubljanske cerkve.

Razen Kreka in Fallerja so bili v Ljubljani še nekateri drugi znani orglarski mojstri, kot: Janez Zajc, Marko Göll, Franc Krizman. Poseben Krizman je bil odličen mojster, saj je naredil številne orgle. Med drugimi tudi orgle v Ribnici, v stolnici, pri uršulinkah, pri frančiškanih v Novem mestu in drugod. Dalje sta bila v 18. stoletju še znana mojstra Kučera in Jurij Eysel.

Tako so orgle dobile počasi tisti ugled in spoštovanje, ki jim je v cerkvi od vseh začetkov določen, kot glasbilo, ki spremlja petje in dviga sijaj liturgije in je popolnoma v službi bogoslužja, v službi Cerkve.

Obvezno cepljenje proti davici bo jutri, v sredo 17. t. m. ob 16.30 uri v ljudski šoli za Bežigradom. Opozorjamo starše in skrbnike, da je cepljenje proti davici obvezno za vse nad 18 mesecev stare otroke, ki še ne hodijo v šolo, in tudi za tiste, ki bodo letos začeli hoditi v šolo. Zaradi prekršitve obveznosti bodo starši ali skrbniki kaznovani z globo do 1000 Lir.

Seznami davčnih osnov gostilničarjev z začetno crko A—K so tudi že razgnjeni ter opozarjamo zainteresirane, naj si jih ogledajo v vratarjevi sobi v pritličju leve hiše Mestnega magistrata do 29. septembra.

J. N. VOLKHAMER

OSOJANI

ZGODOVINSKI ROMAN

Ker je gospa Hildegarda dala zgraditi cerkev v Kamnju, je grof Friderik zidal v zahvalo drugo nekoliko višje ob Dravi v Mehlinju in je umrl kmalu potem, ko je bila dovršena. Na svoj grad ni ne enkrat več šel. Meni je takoj po svoji vrnitvi osvo-bodil in mi dal lep znesek denarja, a sem vendar ostal v službi dobre gospe do njene blažene smrti. Dočakala je lepo starost in...

»Kdo jezdi tako hitro po grajski poti z dvema hlapcema za seboj?« so zaklicali nekateri poslušalci in prekinili Lindunarja. »Po obleki bi sodil, da je duhovnik.«

»Pa ne navaden, višji je, križi ima na prsih!«

»O, da bi bil gospod Albuin, pobožni škof sevenski! Ta bi pregovoril brata, da bi se usmilil uboga grešnika, katerega bi s svojo besedo še spreobrnil, da bi postal spet dober kristjan!«

»Ni Albuin, nč osojski opat je!«

Res je prijel opat z Osoj, hitro razjahal in stopil proti vходу v grad. Čuvaj se je umaknil, ko je prišel iz gradu grof Aribio in zaklical:

»Iz skednja z lovskim tatogom, njegov čas je potekel!«

Odprli so skedenj in v močnem jelen, ki sta ga dva močna hlapca komaj držala za rogovje, je skočil na dvorišče. Na njem je sedel Blagoša, oblečen v kožo. Bil je tako velik, da bi mu noge dosegale tla, ako bi jih ne bili križema povezali pod je-

odveze. Tedaj se je preril skozi gnečo kakih dvanaest let star deček in se pognal k nemirnemu jelenu.

»Bog vas obvaruj, oče! Ljudje pravijo, da ne ostanete živi. Kaj naj potem napravi mati?«

»Povej ji, da nisem še mrtev!« je odgovoril sinu Blagoša. Grof je postal nestrpen. Dal je znamenje in izpustili so jelena, ki je zdrvel proti gozdu...

Opat se je žalosten obrnil proti grofu: »Po vašem bi moral nesrečnega, če bi ne bil jaz prišel, brez duhovne tolažbe v večnost.«

»Ni moja krivda, zakaj pa ni duhovnikov pri cerkvah v naši bližini?« ga je zavrnil grof zbadljivo.

»Je pač v deželi še premalo duhovnikov, ki bi znali slovenski govoriti; naša duhovščina je prihajala v starih časih iz Ogleja, pozneje pa iz Salzburga.« je skušal opat opravičiti pomanjkanje slovenskih duhovnikov.

»Ha, premalo duhovščine, a Dietrichsteinec in mnogi drugi, ki niso okrožni grofi, imajo svojega grajskega kaplana!« je bil Prosničan piker.

»Nemških duhovnikov seveda ne primanjkuje... Dietrichsteinec pa je zaslužnik našega samostana...«

»Zakaj pa ne poskrbite za duhovnike, ki bi znali jezik, katerega govori večji del dežele?« je hotel grof vedeti.

»To je stvar škofov, katerih v deželi že čez dve sto let žali-bog več nimamo. Huni, Langobardi, boji med Bavarci in Slovenci, o katerih govori še Krvava planina, so v raznih dobah porušili naše škofijske stolice in nazadnje so pokončili Ogrje še edino škofijo pri Gospe Sveti. Odkar so pa bili pri Ptujju pred devetimi leti Ogrji popolnoma poraženi, sprejemam jaz z veseljem mlade Slovence, da bi jih vzgojil za duhovnike. Res, sam sem izkusil, kako je prav, če zna duhovnik oba jezika. Pri nas se učijo nemški, jaz pa pri njih slovenski. Doslej imam med svojimi Slovenci šele enega duhovnika in tega vam pošljem v Kamnje za župnika.«

Splošen tedenski vremenski pregled

Brez vremenskih katastrof — Za vse zadovoljivo vreme — V osmih mesecih 124 deževnih dni z 1120.2 mm dežja

Ali naj kramljamo, govorimo in pisarimo, kako se je vreme »nepričakovano hitro« oohladi, kako so jutra hladna in kako se pojavlja strah pred slano? Še dolgo ne! Spremenljivost vremena v septembru, osobito v preteklem tednu je zanimiva in nam kaže naravno, v zakoničnih vremenskih utemeljenih valovanjih dnevnih toplote, dviganje in padanje barometra in meglenosti; vsi vremenski pojavi so se vrstili v svoji medsebojni vzročnosti in zvezanosti. In tudi v vremenu praktični ljudje na kmetih, bogati na dolgotrajnih izkušnjah in opazovanjih, so z dosedanjim septembrom, ki nam naznanja prihod in nastop prave tako koledarske, kakor tudi astronomske jeseni, kaj zadovoljni, saj so letos brez hujših vremenskih katastrof mirno in lepo spravili bogato otavo in ni hujših nepravil za kopanje krompirja, pozno jesenski pridelki pa dobro kažejo.

Kakšno vreme je bilo letos v prvi polovici septembra? Kakšno pretekli teden?

Meteorološki zavod je doslej ta mesec zapisal 4 deževne dneve z 48.4 mm dežja! Lani je bilo ta čas deževnejše, zato naravno tudi hladnejše. Zaznamovanih je bilo kar 7 deževnih dni s 87 mm dežja. Lani hude nevihte in silni nalivi, tuhtant povodnji, letos zmerno deževje. Predlanskim je bila prva polovica septembra prav tako zelo deževna, imeli smo 7 deževnih dni s 87.3 mm dežja. In leta 1938? V tem letu pa je bila prva polovica septembra zelo silna letošnja, kajti zaznamovanih je bilo v meteoroloških zapisih 6 deževnih dni z 49.4 mm dežja. Le bežen pogled v vremenske zapise nam kaže nekak ritmus v vseh vremenskih pojavih pred nastopom prave jeseni.

Leta 1938 je bila v tem septembrskem času zaznamovana najnižja jutranja toplota med +6.8° Celzija do +12.8° C, najvišja toplota pa +25.4° C. Leta 1939 so bili prvi 4 dnevi prav topli in sončni, celo vroči, saj je 1. septembra bil dosežen toplotni maksimum +31° C, kar je bil baš poseben rekord. Sledili so nato 4 prav deževni dnevi, za tem 5 toplih in sončnih, naposled pa 3 deževni. To leto se je gibala najnižja jutranja temperatura med 11° C do 15° C. Leta 1940, lani so bili prvi septembrski dnevi tja do 9. zelo sončni in lepi. Prav na praznik Malega šmarna, ko so letos nastopili prvi nalivi, je bila dosežena najvišja dnevna toplota +28° C, nato pa je neprestano deževalo.

Letošnji september je bil prav tako, ko lanskim, prvih 7 dni lep in tople. Pretekli teden pa so se vrstili deževni in lepi, hladni in topli dnevi. Po zelo močnem nallivu v ponedeljek, ko je padlo 36.1 mm dežja, se je v torek zjasnilo, nastopilo pa je hladno vreme s prav nizko jutranjo temperaturo, ki pa se je stopnjevala od dneva do dneva proti koncu tedna. Barometer nasprotno sprva visok je dnevno padal.

V sredo 10. t. m. je barometer dosegel najvišje stanje 769.6 mm, v četrtek je že padel na 764.7 mm, v petek celo na 758.9 mm, a v soboto se je počasi okreplil in dvignil na 761.1 mm.

Kakšno je bilo stanje toplote? V torek 9. t. m. najvišja dnevna toplota +16° C. V sredo 10. t. m. najnižja jutranja toplota +6.1° C, najvišja dnevna +17.4° C. V četrtek 11. t. m. najnižja +8.4° C, najvišja +19.7° C. V petek 12. t. m. najnižja +16°, najvišja +20.6° C. Ta dan brez megle, kar je za barjanske vremenarje dobro naravno znamenje, da v kratkem pride prekrat iz legepa v deževno vreme. Ob 14. uri je ta dan ombrograf zaznamoval prvi naliv, ki je trajal dobrih 40 minut. Drugi

gi hujši naliv je bil po polnoči do 3. zjutraj. Dežja je padlo 12.1 mm. V soboto je temperatura padla, barometer se je dvignil. Ponoven vremenski obrat. Nedelja pozno dopoldne hladna in meglena, popoldne jasna in sončna.

Kakšen je bil letošnji avgust? V 13 dneh je nam prinesel 171 mm dežja. Bil je v tem letu najdeževnejši mesec poleg februarja, ko je bilo v 15 dneh 188.3 mm padavin, in aprila, ki je imel v 16 dneh 152 mm dežja. Lanski avgust je bil še deževnejši, ko je bilo v 13 dneh 190.5 mm dežja. Predlanski avgust nasprotno je bil prav suh in vroč, v 12 dneh le minimalno 30.9 mm dežja. Izredno, naravnost katastrofalno deževen pa je bil avgust l. 1938. Takrat je v 19 dneh padlo 249.1 mm dežja. Najhujša nevihta je bila 11. avgusta s 47.5 mm dežja. Takrat je bil avgust hladen, dne 24. avgusta kar samo +7.8° C zjutraj!

Letos v 8 mesecih je bilo že 124 deževnih dni z 1120.2 mm padavin. Ogromno dežja! Na površino mestne občine ljubljanske se je v tem času zlilo po meteorološkem računu že kar 896,160.000 hl atmosferske vode! Kmalu bo dosežen letni padavinski povprečnik, izračunan na podlagi desetletnih opazovanj in zapisov za Ljubljano in okolico. — d.

Z večeršnjim dnem je prav za prav prva polovica septembra zaznamovala 5 deževnih dni, ko je bilo 57.7 mm dežja. Kakor je zapisal ombrograf meteorološkega zavoda, je večeraj točno ob 16.15 začelo deževati. Bila je silovita ploha, ki je trajala tja do 17.50, nakar je prenehala deževati in se je nato pojavil ob 22.45 drugi naliv, trajajoč samo 10 minut. Padlo je vsega za 9.8 mm dežja. Večerajšnji naliv je povzročil, da je Ljubljana narasla za nekaj cm. Kakor vse kaže, so za september izključene kake hujše deževne katastrofe s povodnjami.

Davi je nastopilo prav hladno vreme. Jutranja najnižja temperatura je bila +8.6 stop. C, večerajšnja najvišja pa +19.8 stop. C. Večerajšnje stanje barometra je bilo 761.1 mm, davi se je barometer dvignil na 766.6 mm. Bilo je davi zelo megleno. — d.

Zadnje opeke so padle

Ljubljana, 16. septembra.

V soboto popoldne so padle zadnje opeke zidu, ki je ločil Selenburgovo od novo zgrajene, oziroma podaljšane Šubičeve ulice. Lesena ograja, ki je branila pogled na podaljške Šubičeve ulice, pa je padla šele večeraj. Sedaj lahko pač vsakdo vidi neposredno s Kongresnega trga pa prav v tivolski park ali rožniški hrib. Dela v podaljšani ulici pa le še ne bodo tako kmalu gotova kakor bi človek mislil. Vedeti je namreč treba, da je svet v podaljšani ulici precej nižji, kakor je na primer raven Bleiweisove ali Selenburgove ulice. Ponekod je svet kar za cela dva metra nižji in ta nizki svet bo treba zravnavati. Pri izravnavanju cestišča kaj dobro služi začasno pripravljen tir in nekaj vagončkov s katerimi dovažajo zasipni material. Ze zasipanje cestišča bo vzelo precej časa, še več ga bo pa zavzelo utrjevanje cestišča samega. Novi nunski zid bo že v kratkem času dogotovljen. Vsa dolga stena samostanskega zidu bo na vrhu pokrita z betonskimi ploščami, ki bodo ščitile steno pred zamakanjem. Ko bo dovršen novi nunski zid, bodo pa začeli z deli na nasprotni strani podaljšane Šubičeve ulice, kjer čaka tudi še precej dela. Kakor je predvideno, bo nova podaljšana cesta izročena svojemu namenu v prvih pomladnih dneh.

Novice iz Države

Skoraj 300.000 novoporočenih zakonskih parov je doslej obiskalo Rim. Italijanske državne železnice dajejo novoporočencem, domačim in tujim, največje ugodnosti za poročna potovanja. Zato se tudi mnogo novoporočencev poda v sveto mesto. Samo avgusta meseca je bilo prodanih v Italiji 1958 žel. vozovnic na poročna potovanja. Od 29. julija 1932, ko so stopile v veljavo posebne ugodnosti za novoporočence, so italijanske drž. žel. prodale vozniških kart za 296.506 zakonskih parov, medtem ko so prišli v istem času iz tujine 3003 zakonski pari.

Starinska odkritja v Kalabriji. Pri izkopavanjih ob cesti Caruso-Lorici v Kalabriji so odkrili sledove antičnega mesta, ki ga doslej še niso poznali. Dejansko so sedaj odkopali le žrtvenik boginji Perzeoni in nekaj grobišč, toda ta odkritja bodo imela velik pomen za določitev starosti predmetov, ki so jih v isti okolici že odkrili in izvirajo iz 60. do 50. leta prvega stoletja pred Kristusom. Nadaljnja izkopavanja pa dovoljujejo pričakovanja, da bodo odkrili še druge dele staroga mesta in mestne naprave, kakršne so bile v večini mest nekdanje »Nove Grčije«.

Prine Piemontski priča pri poroki letalskega častnika. Prine Piemontski Umberto je bil za poročno pričo letalskemu majorju Pavlu Salvadorju, ki se je v Firenzi poročil s Frančiško Morandi. Razen Prince Piemontskega je bil častniku za pričo še letalski general Ettore Lodi, ravn. letalske šole v Firenzi. Po končanih poročnih obredih se je Prince Piemontski poslovil od novoporočencev in jima želel za življenje vso srečo.

Velikačen spomenik iznajditelju Marconiju. V kraju Ponchio blizu Bologne, kjer je znameniti iznajditelj Marconi dolgo živel, so postavili velikačen spomenik. Postavili so ga na pobudo Duceja in na željo Bolončanov, ki hočejo imeti v svoji sredi zemsko ostanke svojega slavnega rojaka. Monumentalni spomenik je zamislil arhitekt Marcello Piacentini. Dviga se na holmu za vilo Grifone, odkoder je prišlo oznanilo o izumu brezžičnega brzojava. Po sedmih stopnicah se pride do visokega spomenika. Osrednji trakt mavzoleja je dolg 17.50 m, visok pa je 6 m. Kamen je sive barve. Na pročelju so vrata v kriptu. Pred poslopjem stoji na kamenitem podstavku velik marmorni kip pokojnega izumitelja, katerega je izklesal kipar Dazzi. V sredini kapelice je sarkofag. Dela za zgraditev grobnice so se začela lani aprila, končana pa so bila letos julija.

Ribiško brodogradništvo v Italiji. Konec predlanskega leta je bilo v Italiji 40.092 ribiških bark na motorni pogon ali na jadra, ki so imele v celem 101.696 ton tonaže. Tudi na tem področju je bil dosežen pomemben napredek, v skladu z navodili, da je treba zlasti na polju prehrane osvoboditi Italijo uvoza iz tujine in z domačo delavnostjo pokriti domače potrebe. Številke iz leta 1938. povedo, da se je v enem letu število ribiških bark dvignilo za 191 v tonaži 1866 ton. Napredek pa bo še večji, tako zatrjujejo strokovnjaki, čim bo vojna končana in bo več sredstev na razpolago za dvig te pango narodne prehrane.

Pridobivanje lovorjevega olja. Italijanska industrija, ki je predelovala iz lovorja olje, je doslej ponavadi vse količine izvažala v Nemčijo. Lani je pridobila na ta način 500 ton olja. Toda sedaj mislijo pridobivanje olja iz lovorja povečati in dvigniti proizvodnjo tako, da bi pokrila vse potrebe domače industrije mila po masloboh in olju. Predvsem bodo skušali pridobivati kmetovalce, da bi gojili čim več lovorja, po drugi strani pa ga premenjali z novimi boljimi vrstami ali pa pomladili vse stare lovorjeve nasade.

Ljubljana

Koledar

Danes, torek 16. septembra: Ljudmila, vd. Sreda, 17. septembra: Kv. Lamb.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik Marjini trg št. 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; Bohinec ded., Cesta 29, oktobra št. 31.

Umetnostno-zgodovinsko društvo priredi v četrtek 18. septembra izlet v Malo in Veliko Loko, v Podlipco in Zažar. Odhod z avtobusom s Kongresnega trga ob 2 popoldne. Avtobus 14 lir. — Zglasiti se je treba v prodajalni Podkrajšek v četrtek ob 11.

Na realni gimnaziji v Kočevju ne bo mogoče začeti pouka 22. septembra, kakor je bilo uradno določeno, ker gimnazijsko poslopje še vedno ni izpraznjeno in bodo po izpraznitvi potrebna popravilna dela. Kdaj se bo pouk začel, bo pravočasno nabit na uradni deski in tudi objavljeno v časopisih. — Ravnateljstvo.

Darovi Rdečemu križu. Uslužbenstvo Higienkega zavoda v Ljubljani je darovalo sekciji za socialno pomoč Rdečega križa znesek 311.80 lir v počastitev spomina svojega umrlega tovariša Suklje Marka. — Isti sekciji je darovala rodbina dr. Vuk iz Ljubljane mesto cvetja na grob pok. ge. Albini Višnarja 50 lir. — Ravnatoku je darovala gospa Dereani Pavla iz Ljubljane mesto cvetja na grob pok. ge. Toni Dereani 100 lir. — V isti namen je darovala gospa Dereani Milena iz Ljubljane mesto cvetja na grob pok. ge. Toni Dereani 50 lir. Vsem darovalcem iskrena hvala.

Razglas. Okrajno glavarstvo Ljubljana — okolica kot obrtno oblastvo l. stopnje razpisuje na podlagi določil št. 93 zakona o obrtnih in št. 7 pravilnika za izvrševanje dimnikarskega obrta z dne 9. novembra 1932 (Sl. l. 728/91-1932) oddajo izpraznjene ometalnega okoliša v kraju ljubljanska okolica, in sicer za občine: Brezovica, Dobrova, Polhogradec, Tomišelj, Ig in Zelimlje, ki ga je doslej opravljal dimnikarski mojster Lapuh Gustav.

Prošnje, opremljene s predpisanimi listinami in izpolnjene na predpisanih tiskovini, je vložiti pri tukašnjem glavarstvu do 10. oktobra 1941. — Okrajni glavar: Maršič, s. r.

Vsi lastniki konj morajo najkasneje do sobote 20. t. m. mestnemu preskrbovalnemu uradu v Mestnem domu naznaniti število konj in koliko ovsu potrebujejo za naznanjene konje za vse leto, t. j. do prihodnje zetje. Na prijave naj napišejo svoj priimek in ime ter naslov ali pa vse te podatke oskrbnikov konj. Potrebo ovsu naj seveda naznanijo samo tisti, ki ovs sami ne pridelajo in ga morajo kupovati.

Nekaj manjših nesreč

Posestnikov sin Kordiš Jože iz Loškega potoka je tako nesrečno padel, da si je zlomil levo nogo. — Prav tako nesreča je doletela skladiščnikovega sina Nagodeta Jožeta iz Hotedščice. Tudi on je padel in si zlomil levo nogo. — Trzni paznik Mejač Jakob iz Ljubljane je imel smolo s kolesom. Ko je vozil, je tako nesrečno padel, da se je pri padcu precej potolkel po glavi in po celim životu. — Posestnikov sin Otomir Vinko, doma iz Begun pri Cerknici je imel pa še hujšo smolo. Nanj so se namreč vzele naložene drva in mu razen drugih poškodb zlomila tudi levo nogo. — Postrežnica iz Ljubljane Simončič Ana pa je padla po stopnicah in dobila lažje poškodbe po glavi. — Vsi navedeni so prišli na zdravljenje v ljubljansko splošno bolnišnico.

Igor Zagrebenj:

Zavetje v pečevju

Kriva je bila samo nenasična samopašnost, želja, da bi vse padlo na kolena in v prah pred tistim, ki si je spravil skupaj toliko sile, da lahko ukazuje iz nezrelega, usranega veselja onim, ki jih najde okoli sebe, čeprav za grčič in dolinami, kjer ne najde človeka, ki bi mu bil podoben po misli in sreči. Kriva je bila samopašnost tuja, ki misli, da bo iz drugega človeka napravil kri svoje krvi, ko se ve, da še najskrbnejše vzrejene janičarje spodnaša prva zdrava burja kakor listje, ki se je posušilo in padlo z vej. Kakor to svoj čas lahko vsaki veter obrača in prenaša po prašni cesti, tako pride dan, ko zapiha čvrsta burja in pomete vso nesnago s poti, da človek skoraj še ne zapazi ne, kdaj se je pot otedila.

Kdor se je vtaknil v mirno delo ljudi, ki nikoli niso nikomur nič zalega naredili in mu niti nikdar hoteli niso napraviti kaj takega — ta mora biti spodnešen kakor trlo drevo, odžagan in vržen v ogenj kakor panj, ki s svojim koncem drugim napravi gorkoto v uri, ko spomini udomačijo in povelitajo minulo.

Nekam take ali vsaj podobne misli gredo staremu Vresku po glavi, ko kar tako, ves omahel in prazen kakor trhel panj ostane za onimi, ki so si bili izbrali pod silo drugačno življenje. Nema- ra da eno ali drugo reč preleva bolj okorno in da jo postavi zatrdno, čeprav se je ustavil šele pri zametku. Nič ne de. On je še star, kal čisto dobrega je prav gotovo v njegovem umovanju. Kar on ni do kraja domislil, bo pa tisti, ki prihaja za njim ter rod, ki ga bo spustil naprej k delu, potem ko bodo njegova samega zagreblili in se bo nanj pozabilo.

Kdo ve, kaj misli Peter? Prav gotovo dolbe nekaj podobnega, le da se njemu vse obrača počasi in ostaja kar pri resnici, da so Vreskovini Francozi vzeli mir. Greh je bil to in tako reč pred Gospodom Bogom, ki mora zanjo priti maševanje. Huda šiba, udarec, kakor ga zna zadegati ob pripravi uri na tiste, ki preganjajo golobe samo jezni nebeški očci.

»Peter, pomagaj mi v hišo! končno pravi stari Vresk.

Hlapec se zdrzne iz topega razmišljanja. Molčeči trenutek je v kraju, dovolj je bil težak. Beseda ali dve za vsakdanje reči ju bosta že zamotili.

Skrbno dvigne starega gospodarja in ga pazno kakor otroka prenese v kamro na posteljo.

Tone, Liza in Burga so se pomalem, otovorjeni kakor so bili, spuščali po lazu, po rdečkasti sprhlini, dokler niso prišli do stee v svetlem macesnovem hladu, globoko pod Vreskovino.

Tu pa tam je kateri omahnil ob štrlini, dosti je bilo ob kraju razpostavljene skalnih butie, ki se jim le stežka prav izogneš.

Sli so molče vsi trije. Vsak je po svoje predel, obe ženski bolj cavago, tako jim je že bilo dano ob zibelki, ko se je pokazalo, kaj sta, Tone pa ves v vihr, v kolikor ga ni tiščalo slovo. Čutil je, da ga je toliko skupaj, da bo lahko opravil še marsikatero stvar, če bi se Francozi le upali do kraja, ki si ga je bil izbral. Tu pa tam mu je med potom šinila skozi glavo slika, kjer se je videl v stiski, pa je udaril po moči, ki še ni imela prilike, da bi se do kraja izdala. Zaleglo je, se je videlo v podobi. Videlo se je tudi, da prava moč, resnično medvedja in ne vem še kakšna ne izda prav nič, ko te pa drugi položijo kar tako mimogrede, le da iztegne kazalec in ga ob pripravnem času, ko je dobro pomeril, kam misli udariti in koga zadeti, spet stisne k sebi petelina.

To ti je reč! Slab si lahko, šibak, da te veter spodnese, reva, da te ima v ruvanju vsak le tako mimogrede pod sabo, če si se začutil preveč korajžnega — ali, vago držiš, če se zopernika lotiš oddaleč. Če imaš bistro oko in mirno roko, če znaš prav pridržati dihi, potlej lahko tudi še ne vem kakšnega Samsona spraviš ob moč in se ga iznebiš!

Tako je premišljeval Tone. O, za take reči ima on še preskrbljeno! Če bo še Petelinčev prišel gor in Robnikovi! Pa kaj samo tadvaj! Tudi za Rejčevega se bo dobilo in za Jernejčeva,

tega starega fanta, ki je imel zmerom najdaljši jezik pri dekletih, da se je marsikateri ponekajkrat sanjalo o njem, vendar je ostal sam! O, tudi za Jernejčeva se bo kaj dobilo! Salabolsko je hude krvi in tudi pripraven za katerega podreti, preden se mu posveti, da je bil on mišljen v kregu! Pa še za Suhadolnikovega, če ni že v Pruki, in za Grogovčevega Miho! Ali se še spomniš, kako je obračal onega Matevža, Skrjančevega, seveda, Skrjančev je bil, tako se tam pravi — ki da mu ga ni bilo para šest fara naokoli? Skrjančevega Matevža iz Glavnika, ki se je čeljustil, da je ni občine, kjer ne bi dveh hkratu, ali pa enega za drugim, če si že tako izgovorila, vrgel ob tla? Dobro ga je Miha otesal, ko sta se ruknila prvič na božji poti pri Mariji sredi snega! Lep čas je bilo treba čakati. Eni so nagovarjali Matevža, naj se vendar pokaže, drugi pa so silili Miha, naj ne ostaja doma, ko bo Matevž tam, ker da bi fari navlekel sramoto, če bi se potuhnili.

Taki možje so bili. Ali nihče ni bil toliko srčan kakor ona drobna jetika, Špremov Jože. Tenak je bil kakor žrd, visok toliko, da bi se ga bilo ustrašiti, če bi ga bilo kaj čez pleča. Hrapavega in trdnega na njem ni bilo drugega kakor dlani, ki si jih je že bil moral udelati. Potlej gor, po laktu, o, ti nejeverna duša, pa roka bela in šibka, skoraj kakor otročja. Vse tenko in nebojnjeno! Pa se ga le pritakni! Špremov Jože je mahnil samo enkrat, ampak takrat tako, da je tisti, ki je bil poskusil komu je namenjen, nosil znamenje, da je bil tepen, lep čas okoli. S svojo tenko, skorajda žensko roko je doma, pa še v marsikakšni fari prenekemu pokazal, kaj se pravi pošteno udariti in pošteno nositi.

Za tepež ob blizu bi bili ti fantini kaj pripravni. Toda Francoz te od daleč. Kaj bi te čakal, ko pa ve, da eden od tvojih, res sam človek, vzame za ruvanje dva ali tri njih kar tako, da se reče mimogrede! Ta pleva, kdo bi se jih loteval oborož. Ko ga kresneš enega, kaj ostane za njim? Vzdihi! In kaj za družino? Nekaj petaj, ki se naglo privzdigujejo.

To je vse zares, ali kaj ti pomagata korajža in moč, če te drugi lahko pinhe, da ga še sam ne vidiš, kje se je bil pripravljal na to, da se te iznebi?

Tone ne bi bil Vreskov sin, če bi kar tako kam lezel in se v mislih, sam na varnem, pasel ob takih rečeh, ki se v brezdelju rade postavijo pred človeka, da ga učvrste v prepričanju, kako je pameten in pogumen. Kaj da bo vse počel in kako se bo zanj zvedelo.

Ne! Tone je bil sin starega Vreska, če se je raztogotil, je vedel, kaj mu bo prav prišlo, da se bo njegova jeza poznala.

(Dalje)

Perchè il 28 settembre è una data improrogabile? Zakaj je 28. september nesporemenljiv datum?

Essendo l'estrazione dei premi della Lotteria di Merano collegata con la corsa dei cavalli fissata improrogabilmente per il 12 Ottobre, è evidente che non vi possono essere, né vi saranno, rinvii nella data di chiusura della vendita dei biglietti, fissata irrevocabilmente per il 28 settembre. Non aspettare che questa data arrivi o passi senza che tu te ne accorga. Acquista oggi stesso qualche biglietto se vuoi, con 12 lire, tentare di diventare milionario.

Ker je žrebanje premij Meranske loterije združeno s konjsko dirko, ki je brezpogojno določena za 12. oktober, je jasno, da datum za zaključitev prodaje srečk ne more biti in tudi ne bo preložen, ampak je nepreklicno določen za 28. september. Nikar ne čakaj, da bi ta datum prišel ali prešel, ne da bi ga ti opazili! ~ Takoj danes že kupi kako srečko, če hočeš z 12 lirami postati milijonar!

LIQUORE

LIKER

STREGA

TONICO
DIGESTIVO

JE KREČILEN IN
VAM URAVNA PREBAVO

Andrejčkov
Jože:

Zalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

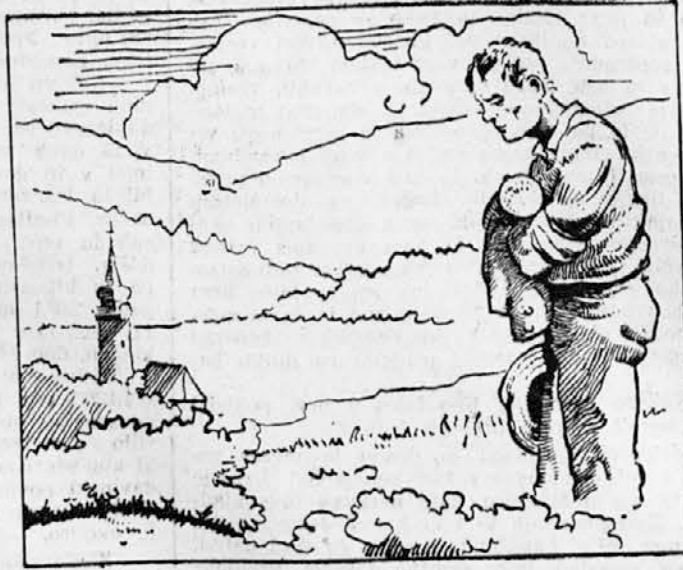
25

Drugo jutro je zavlil fantiča v svoj stari plašč, ga nesel v čoln, potem pa z vajeno roko urno veslal čez Savo. Namenil se je v župnišče, da bi župnika vprašal za svet, kako najti otrokove starše. O včerajšnjem dogodku pa je sklenil molčati.

26

Jutro je bilo krasno. Sonce se je bilo ravno pokazalo izza hribov. Peter je večkrat obstal, zamišljeno gledal okoli in se spominjal mladih let. Smehlja se je gledal na spečega fantiča v naročju ter mu odganjal muhe.

27

»Ti siromak, ti,« je govoril sam pri sebi, »tako si še mlad, pa te že preganja nesreča. Bog ve, kaj te še čaka na svetu.«

Pri farni cerkvi je zdaj zazvonilo sveto jutro. Peter je snel klobuk ter molil angelsko češčenje.

Čudovite sposobnosti fotoelektrične celice

Skrivnostno električno oko, ki preprečuje nesreče in kliče policijo

Pravo čudo sodobne tehnike je brez dvoma takojmenovana fotoelektrična celica. Kakor kažejo zadnji izumi, njena praktična uporaba res ne pozna nobenih meja.

Varuje delavca za strojem

Nekaj primerov: V veliki industrijski tovarni stoji za strojem delavec in ga upravlja. Morda je bila njegova zamišljenost kriva, da je nenadno za trenutek pozabil na stroj, ki mu je zaupal. Naredil je samo majhen napačen gib in njegov stroj mu že grozi, da ga z ostrimi zobmi zgrabi za roko in mu jo razmrcvari. Toda, kakor da bi se zgodil čudež, se v trenutku orjaški stroj ustavi in nepazljivi delavec je rešen. Skrivnostno oko je ves čas bdelo nad njim in tudi sijajno opravilo svojo nalogo.

Poganja in ustavlja »potujoče« stopnice — po potrebi

Drug primer: Na številnih železniških postajah v nemški prestolnici imajo premikajoče se stopnice. V prvih časih po njihovi iznajdbi so se morale stalno vrteti, tudi tedaj, kadar ni bilo nobenega prometa in ni bilo nikjer nikogar, ki bi se nameraval s temi »potujočimi« stopnicami popeljati kvišku. Ker take stopnice žene električni tok, bi se z drugimi besedami reklo, da se tedaj, ko ni ljudi, ki bi se jih radi poslužili, električni tok brez haska zapravlja. Začeli so zaradi tega misliti na to, kako bi takšne stopnice tedaj, ko ni prometa, lahko mirovale, sprožile pa se potem same od sebe v trenutku, ko bi se pred njimi pojavil človek, ki bi se rad peljal z njimi. Tudi pri tej javni napravi naj bi postavili namesto človeka, ki bi poganjal in ustavljal premikajoče se stopnice, »skrivnostno oko« na podlagi uporabe fotoelektrične celice. Duhovita zamisel je bila tudi z vsem uspehom izvedena. Čim to skrivnostno električno oko opazi, da se kak potnik približuje stopnicam, se že začne premikati in se jih dotičnik lahko posluži. Ali ni to nekaj čudovito praktičnega!

Fotoelektrična celica — pripominja agencija »Centraleuropa« — ima to lastnost, da

svetlobne žarke spremeni v električni tok

Ce kakršno koli telo preseka svetlobni žarek, prekine s tem električni tok in stroj se ustavi. Razlaga je sicer čisto preprosta, toda človek lahko dobi pravi pojem, kako važna je ta iznajdba in na kako različne načine se je lahko poslužujemo. Če vzamemo za primer premikajoče se stopnice, pre-

seka potnik, čim stopi na določeno točko, svetlobni žarek, prekine električni tok, avtomatično pa sproži drug stroj, ki požene stopnice.

Presenetljiv dogodek v neki nemški banki

Berlinska električna podjetja imajo v zalogi mnogo podobnih fotoelektričnih naprav. Nekoč so pri neki priliki imeli v eni nemških bank priliko občudovati nad vse popolno takšno napravo. Zgodilo se je tore: Tat je vlomil v banko, kjer je gotovo računal na bogat plen. Čim pa je stopil v bančne prostore, je posebna fotoelektrična celica sprožila celo vrsto opozorilnih zvoncev, avtomatično zaprla vsa vrata in poklicala k telefonu najbližjega policijskega komisarja. Tatinski tiček res ni mogel biti lepše in hitreje ujet.

Sproži tudi strojnico in užge mino

S fotoelektrično celico se lahko sproži tudi še kaj drugega, ne samo električni zvonci, telefoni ali se avtomatično zapirajo vrata. Ta nadvse zanimivi izum se da praktično uporabiti tudi tako, da se s fotoelektrično celico sprožijo na primer strojnice, užgo mine in zaloge dinamita. Lahko si torej predstavljate, česa je vsega zmožno to čudovito, morilno nevidno oko!

Danski jezikoslovec razlaga odkod ime »Italija«

Danski jezikoslovec Frederik Paulsen, ki je zelo znan po svojih številnih in nadvse zanimivih preučevanjih južноеvropskih narodov, je te dni napisal v ugledni reviji »Politiken« obširen in temeljit članek o nastanku imena »Italia«. Omenjeni učenjak je na podlagi podrobnih in temeljitih proučevanj ugotovil predvsem, da se ime »Italia« pojavilo prvič v zgodovini v krajih blizu Messine in sicer že v petem stoletju pred Kr. To je bilo v deželi, kjer je živel ljudstvo »Oinotri«. Ti ljudje so imeli tudi svoj grb in na njem upodobljenega bika, ki so ga imenovali »Vitulus«. Ko so potem v te kraje vdrla Grki in jih zasedli, so iz besede »Vitulus« izpustili prvo črko in je ostala samo »Itulius«. Ščasoma se je to ime ljudstva »Oinotrijev« prišlo ter se pozneje spremenilo v »Italus« in se razširilo ne samo na prebivalstvo v deželi ob Messinskem prelivu, pač pa v teku stoletij na ves Apeninski polotok, na današnjo Italijo.

S sokoli, oboroženimi z noži, nad padalce

»Ultime notizie« prinašajo pod naslovom »Sokoli proti padalcem!« Kako se Amerikanci nameravajo braniti pred morebitnim vdorom, zanimiv članek iz Lizbone, v katerem beremo naslednje:

»Kakor poroča agencija »Centraleuropa« iz New Yorka, namerava ameriška vojska izučiti gotovo število sokolov, da jih postavi v boj proti golobom-poštarjem in, če bi se izkazalo za potrebno, tudi proti sovražnim padalcem.

Ti sokoli naj bi bili dobesedno oboroženi z nabrušenimi mesarskimi noži, pritrjenimi spredaj na prsi in na noge. S takšnimi ostrimi noži bi se divje živali zagnale na padala in jih razrezale na kosčke, s čimer bi povzročile, da bi se padalci, ki bi na ta način ostali naenkrat brez padal, ubili, ko bi prileteli na tla. Krasna domisljica, ne? Amerikanci so v svoji iznajdljivosti res neprekosljivi. Zadostuje, če omenimo invazijo Marsovcv!

Letošnja svetovna proizvodnja olivnega olja in sladkorja

Po računih mednarodnega urada za kmetijstvo, se šče svetovna proizvodnja — kakor obvešča »L' Eco di Roma« — v letošnjem letu okrog 7,5 milijona metriskih stotov, dočim je znašala v prejšnjem letu 10,5 milijona stotov. Povprečni pridelek olivnega olja na vsem svetu je v zadnjih petih letih znašal 8,8 milijona metriskih stotov. V Španiji cenijo letošnjo proizvodnjo olivnega olja na približno 3,5 milijone stotov, v Grčiji, na Portugalskem in v Tuniziji pa računajo, da ga bo letos nekoliko manj kot prejšnja leta.

Kar pa se tiče svetovne proizvodnje sladkorja, računajo, da bo letošnja za približno 4 odstotke manjša kot pa je bila lanska, vendar pa še vedno za kakšnih 6 odstotkov večja, kakor pa je bila povprečna proizvodnja v zadnjih petih letih. Cenijo, da bodo letos na vsem svetu naredili okrog 248.893.000 metriskih stotov sladkorja (bodisi iz sladkornega trsta ali pa iz pese), dočim ga je bilo lansko leto nad 259 milijonov metriskih stotov. Če upoštevamo, da je v zadnjih petih letih znašala povprečna svetovna proizvodnja sladkorja 234.778.854 stotov, lahko rečemo, da bo letošnjega sladkorja zelo mnogo, nad 14 milijonov stotov več, kakor pa je znašalo povprečje v zadnjih petih letih. Glede proizvodnje sladkorja v Italiji je treba poudariti, da se v zadnjih letih močno dviga.

Švedska vlada je ustanovila poseben državni fiskalni urad, katerega člani so bili že imenovani iz vrst švedskih častnikov. Za ravnatelja je bil imenovan ravnatelj lista »Dagens Nyheter«.

Dren, šipek in češmin

Gozdni sadeži vsebujejo dostikrat prav toliko hranilnih snovi in vitaminov, le da jih mi ne znamo pripraviti odnosno konzervirati. Med bolj znane sadeže prištevamo tudi prav zdaj zoreči dren, šipek in češmin. Ker pa je letos uvoženo kakor tudi domače sadje tako drago, bomo kar najpogosteje segali po gozdnih sadežih.

Dren v sladkorju. Oberi 2 kg zrelega, a še čvrstega drene. Jagode operi, izberi in osuši. Medtem skuhaj pol kilograma sladkorja s četrt litra vode in ko je kuhan, stresi vanj drmulje. Ko ponovno zažre, odstavi lonec in pusti, da se jagode še 10 minut pariyo na vročem štedilniku. Nato primešaj nekaj salicilovega praška, poberi s peno jagode iz sladkorja, jih zloži v kozarec in zalij s sladkorjem, ter zaveži s pergamentnim papirjem.

Dren pa lahko tudi steriliziramo. Prav tako lepe in izbrane jagode operemo in posušimo, nato jih zložimo v kozarec kolikor se da na gosto jih zložimo s 50% sladkorno raztopino, dobro zapremo ter kuhamo 10 minut pri 85 stopinjah Celzija.

Šipkova marmelada. Naberj dovolj zrele, le mogoče od slane poparjene jagode divje vrtnice, jih izberi, prereži na pol in poberi iz njih peske. Nato jih kuhaj z malo vode toliko časa, da postanejo mehke. Pretlači jih skozi sito, in mezo kuhaj z enakim delom sladkorja. Kuhano odstavi, napolni v kozarec in hladno zaveži.

Na isti način očistiš jagode, le da jih ne prerežeš popolnoma, temveč le toliko, da odstraniš peščice, kuhamo toliko časa, da postanejo mehke. Nato jim odlijemo vodo ter jih preplaknemo z mrzlo. Medtem skuhaj sladkor, deni vanj jagode in kuhaj toliko časa, da postanejo mehke. Jagode deni nato v kozarec, sladkor še malo pokuhaj in z njim jagode zalij in takoj zaveži.

Češminov sok je zelo okusen, prijetno kislast in fine arome. Naberemo zrele češmine jagode, jih odberemo, zmečkamo z lesnim tolkalcem ali zmeljemo. Na 1 kg te meze prilijemo četrt do pol litra vode ter kuhamo, ko je meza zavrela, še deset minut. Nato jo precedimo skozi gosto platneno krpo in ko se sok ustavi, ga filtriramo še enkrat. Potem stresemo v sok 1 kg šipe, zavremo in pustimo na vročem še 5—10 minut. Še vroč sok nalijemo v steklenice in ko se shladi, steklenice zapremo. Sok je izredno zdravilen in je posebno priporočljiv pri vročini.

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman

»Ničesar. Prav ničesar. Do osmih sem študiral, nato sem odšel k večerji. Potem sem šel v kino in okrog polnoči sem šel spat.«

»Kje ste večerjali?«

»Navadno jem v hotelu, ki je v tej ulici, kjer stanujem. Toda snoči se nisem dobro počutil; zato sem šel v neko mlekarno in sem spil samo škodljivo kavo.«

»V kateri mlekarni ste bili?«

»Tega vam ne morem natančno povedati. Je v neki stranski ulici, kjer do sedaj nisem bil še nikoli. Najbrže bi je tudi več ne našel, če bi jo šel iskat.«

»Čudno, da ste tako pozabljivi. V katerem kinu pa ste bili? Tega pa se boste mogoče še spominjali?«

»V Trokaderu.«

»Kateri film ste videli?«

»Predvajali so film »Hi morskega razbojnika.«

»Motite se, gospod. Ta film že dva dni ni več na programu.«

»Saj res! Tega sem videl pred tremi dnevi. Snoči je bil drugi, in sicer... čudno!... Ne morem se spomniti naslova... Priznam, da sem bil malo pozoren. Bil sem namreč v zelo prijetni družbi... Saj me razumete, gospod komisar.«

Nasmehnil se je. Toda komisarju ni bilo težko spoznati, da je ta nasmeh prisiljen. Več kot jasno je bilo, da mladenič laže in še celo zelo neumno. Komisar se je vpraševal, čemu neki. Hotel ga je razkrinkati, zato mu je rekel nenadoma:

»Vam pa jaz povem, kje ste bili snoči. Sprehajali ste se po strehah in šli na obisk k Rozi Malot.«

Komisar je pričakoval, da se bo mladenič prestrašil in da bo tudi sedaj tajil. Z začudenjem pa je moral ugotoviti, da je postal bolj miren, kakor da bi se bil prej bal kakšnega hujšega odkritja. Opazil je, da si je celo oddahnil. Nato je mirno odgovoril:

»Res je. Bil sem pri njej skoraj dve uri. Od pol sedmih do pol devetih.«

»Dobro. In ko ste se vrnili...«

»Vrnil sem se naravnost domov, gospod komisar.«

Njegov glas je bil popolnoma miren. Vendar pa je komisar opazil, da je njegov mir le navidezen in da je neprestano pozoren in pripravljen, da se postavi v bran.

»In vendar se zdi, da to ni popolnoma resnično, kajti vaš robec... Saj je vaš, kaj ne? In ko je mladenič pokimal, je nadaljeval: »Vašega robca nismo našli

na strehi med vašim oknom in oknom Roze Malot, ampak nekje drugje. To dokazuje, da se niste vrnili naravnost domov. Zato ponavljam svoje vprašanje.«

Voda v resnici je vprašanje nekoliko spremenil. Prej ga je hotel vprašati, če je na svoji poti po strehah videl kaj sumljivega, sedaj pa ga je vprašal naravnost:

»Kaj ste delali, ko ste odšli od svoje znanke?«

»Ničesar. Saj sem vam to že povedal. Vrnil sem se domov.«

Njegov glas je bil čisto miren. Komisar pa ni odnehal.

»Mnogo bolje je za vas, da priznate. Saj dobro veste, da jaz vse vem. Odkritostno priznanje vam bo le v korist, ker vam bodo sodniki bolj naklonjeni. Saj vem že skoraj vse. In tudi vse ostalo bom kmalu izvedel brez vas. Tedaj pa vam vaše priznanje ne bo več moglo koristiti. Kaj ste torej storili?«

Mladenič je bil premagan. Postal je smrtno blede in komaj slšno je začepetal:

»Ne vem, kaj hočete reči. Zagotavljam vam, da nisem storil ničesar slabega. Ne morem več vzdržati. Ničesar nimam, da bi moral skrivati. Bolan sem...«

Komisar se je nekoliko obotavljal. Nato je dejal:

»Dobro. Pustim vam, da se nekoliko pomirite.«

Toda nenadoma mu je šinila neka misel v glavo. Ni se mogel premagati. Prodirljivo je pogledal mladeniča in vprašal:

»Ali ste poznali odvetnika Legrosa?«

Akademik je komaj vidno strepetal, nato pa je pogledal komisarju naravnost v oči in odločno dejal:

»Ne. Nikoli ga nisem videl, niti poznal. Tudi imenovati ga nisem nikoli slišal... Le njegovo ime sem videl na vratih hiše kjer stanuje, ker grem pač mnogokrat tam mimo.«

Prav v istem trenutku se je približal eden izmed obeh policistov, ki sta preiskovala sobo, komisarju in mu izročil deset zavojčkov, ki je vsak imel stisnjen črn križ. Komisar je odprl enega izmed njih in videl da vsebuje bel prah. Opazil pa je pri tem, da je mladenič z grozo pogledal na zavojčke.

»Kaj je v teh zavojčkih?« je vprašal.

»Natrijev bikarbonat.«

»In čemu ga rabite?«

»Rabim ga za kemične poizkuse.«

»Čudno!« je vzkljnil policist, ki je odkril zavojčke. »Čemu ste jih vendar imeli tako skrbno zavite v nepremočljiv papir in spravljene v čevlju, katerega smo našli zaklenjenega v kovčku.«

Pri teh besedah je pomenljivo pogledal komisarja. Ta pa mu je kratko dejal:

»Spravite te zavojčke. Jih bomo dali preiskati.«

Vedno močnejša je postajala njegova slutnja, da je nekaka zveza med umorjenim odvetnikom in tem fantom, ki se tako trdovratno, a obenem tako nespametno brani.

Vprašal ga je torej:

»Niste torej poznali odvetnika Legrosa?«

»Saj sem vam že povedal, da ne,« je odvrnil Forier z neko nestrpnostjo. Tedaj pa se je vsa zadeva nenadoma spremenila.

Drugi policist je prinesel komisarju vizitko z odvetnikovim imenom. Naslovljena je bila na Forierja. Datum je bil od prejšnjega dneva. Na vizitki je odvetnik napisal lastnoročno:

»Pridite danes zvečer ob osmih.«

Komisar je natančno pregledal listek, nato pa se je okrenil k mladeniču. Njegova laž je bila več kot očividna, zato se ni mogel več upirati. Povesil je glavo.

Komisar je bil nevoljen, ker ga je mladeč, kljub svojim neumnim lažem skoraj izigral, vendar pa je bil vesel, da se je vsa zadeva tako kmalu pojasnila.

Hotel je sedaj dobiti še popolno storilčev priznanje. Moral se je okoristiti z njegovo zmedenostjo in izvedeti vso resnico. Če bi mu pustil čas, da se zbere, bi gotovo zopet začel lagati. Zato ga je takoj začel znova zasliševati.

»Tu je dokaz, kje ste bili in kaj ste delali! Vi ste morilec odvetnika Legrosa. Sedaj ne morete več tajiti. Ko ste odšli od svoje prijateljice, ste krenili proti hiši, kjer je stanoval odvetnik Legros, odprli ste okno na stopnišču, skočili na stopnice in se tiho splazili v odvetnikovo pisarno in tam izvršili zločin. Vidite, da vem vse? Čemu ste to storili? Govorite! Saj ste se lahko prepričali, da nima pomena, da skrivate resnico...«